

РЕЦЕНЗИЯ

от

д-р Антоанета Валентинова Рובהа

доцент по 2.1. Филология (Френска литература на XX и XXI век)

в СУ „Св. Климент Охридски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

в област на висше образование 2. Хуманитарни науки

Професионално направление 2.1. Филология, докторска програма : Литература на

народите на Европа, Африка, Америка, Азия и Австралия

(Френскоезична швейцарска литература)

на Стилияна Милкова Петкова

Стилияна Петкова е зачислена със Заповед № РД 20-982 от 27.06.2018 г. като докторант на самостоятелна подготовка по професионално направление 2.1. Филология, докторска програма Литература на народите на Европа, Африка, Америка, Азия и Австралия – Френскоезична швейцарска литература към катедра «Романистика», ФКНФ на Софийски университет «Св. Климент Охридски» с научен ръководител доц. д-р Рени Йотова. Темата на дисертационния труд е « L'altérité comme un leitmotiv de l'élaboration des figures féminines : l'oeuvre de S. Corinna Bille, Monique Laederach et Anne-Lise Grobéty »/ „Другостта като лайтмотив в изграждането на женския художествен образ: творчеството на С. Корина Бий, Моник Ледерак и Ан-Лиз Гробети“

Със заповед № РД от 06.07.2021 г. (протокол № 11) и електронен доклад на декана на ФКНФ № 70-04-475/ 12.07.2021 г. докторантката е отчислена с право на защита.

1. Общо представяне на процедурата

Със заповед РД 38-174 /12.4.2024 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема « L'altérité comme un leitmotiv de l'élaboration des figures féminines : l'oeuvre de S. Corinna Bille, Monique Laederach et Anne-Lise Grobéty »/ „Другостта като лайтмотив в изграждането на женския художествен образ: творчеството на С. Корина Бий, Моник Ледерак и Ан-Лиз Гробети“ с автор Стилияна Милкова Петкова. На 25.04.2024

г. се проведе първото заседание на научното жури, на което бях определена да напиша рецензия и бях избрана за председател. Също така бяха определени членовете, които да изготвят рецензии и становища, както и датите за представяне на текстовете на български и френски език, и за защитата на дисертационния труд.

2. Представяне на докторантката

Интересът на докторантката към френскоезичните литератури датира още от гимназиалните ѝ години във ФЕГ „Алфонс дьо Ламартин“ в София, но се задълбочава по време на следването ѝ в Софийски университет „Св. Климент Охридски“. През 2002 г. тя получава бакалавърска степен в специалност „Френска филология“, а от 2003 г. е магистър по специалност „Франкофонски изследвания“. Дипломира се с отличен успех и се насочва към преводаческа и преподавателска дейност. Ще се спра по-подробно на преподавателската ѝ подготовка и практика. Те включват множество стажове, квалификационни курсове и обучения по методологични проблеми и теми в България, Швейцария, Франция и Белгия. Още през студентските си години ас. Петкова започва да преподава, първоначално на гимназисти и в езикови курсове за възрастни. От 2003 г. постъпва на работа в Департамента за езиково обучение към СУ „Св. Климент Охридски“, от 2005 г. след конкурсен изпит е назначена на длъжност асистент по френски език и работи в ДЕО до 2016 г. Все повече се специализира в преподаването на френски език за специфични цели и от 2016 до 2021 г. е редовен асистент към катедра „Западни езици“, ФКНФ, СУ. От 2021 г. досега е на щатно асистентско място в новосъздадената във ФКНФ катедра по „Африканистика“.

Ас. Петкова първоначално се профилира в областта на „Методологията на френския език за специфични цели“, но паралелно задълбочава научните си интереси в областта на френскоезичната швейцарска литература. Първите ѝ участия на литературоведски секции на международни конференции са през 2006 г. и все по-отчетливо кристализира интересът ѝ към женското писане и проявленията му в творчеството на авторките от корпуса на дисертационния ѝ проект. След зачисляването си като докторант на самостоятелна подготовка през 2018 г., тя насочва професионалната си творческа енергия към изследователската дейност. От 10 до 14.06.2019 се включва в Лятно докторантско франкофонско училище на тема „Изследвания на родовите идентичности“ в Свободния Брюкселски университет, а между 19.08.2019 и 13.09.2019 осъществява престой с научна

цел в Университета в Лозана, Швейцария в качеството си на стипендиант на Фондация „Кацарови“. През последните десет години е участвала и в редица проекти с франкофонски, филологически и културологични съдържание и цели.

3. Характеристики на дисертационния труд и научни приноси

Докторската теза „Другостта като лайтмотив в изграждането на женския художествен образ: творчеството на С. Корина Бий, Моник Ледерак и Ан-Лиз Гробети“ е плод на дългогодишния интерес на ас. Силияна Петкова към проявленията на темите за женската другост и своеобразната идентичност, залозите на женското писане във Френскоезична Швейцария, творческите проекции на автофикционалното и автобиографичното в литературния текст.

Значителният обем на дисертацията, написана на френски език е 500 с., от които 56 с. библиография, и отговаря на амбициозния обхват на проекта, представен за зачисляване през юни 2018 г. Планът на завършената дисертация с въведение, четири части, заключение и библиография (296 заглавия на френски, английски и български език) позволява аргументацията да се разгърне постъпателно, а тезите на изследователката да бъдат подкрепени с умело подбрани анализи и препратки към теоретична и критическа литература по разглежданите въпроси. Междинните заключения и добрата проблематизация на научните анализи в 14-те глави на тезата улесняват прочита и убедително скрепават многообразните научни задачи, които изследователката си поставя.

Сред основните цели на ас. Петкова е да разгледа творческите почерци на трите френскоезични авторки в светлината на териториалния им генезис във Френскоезична Швейцария и спрямо разволя на феминистичните теории и движения в световен мащаб, обхващайки богат корпус от произведения в различни жанрове на прозата, поезията и театъра. Тя си поставя нелеката цел да покаже, че „родово маркирано писане съществува“. Без да омаловажава динамиката на изследванията на пола през XXI век, ас. Петкова предпочита да ситуира труда си в по-класическия контекст на научни изследвания през призмата на традиционните бинарни категории. Тезата на докторантката, „че „женско писане“ или „женски почерк“ съществува“ (с. 24) бива убедително доказана като валидна в контекста на произведенията на анализиратите писателки, които, съзнателно или не,

създават творби, показателни за тази маркирана „в женски род“, ангажирана с женски каузи и проблеми, разновидност на себеизразяването чрез писане.

В част първа докторантката предлага теоретично-контекстуалната рамка, в която ситуира разглежданите писателки. Рамката е прецизно изградена с по-широка и по-тясна феминистично-историческа контекстуализация, която позволява да се открият „феминистките акценти“ (с. 52) в анализирани поетики. Убедително са изведени факторите, допринесли за появата на тези женски почерци, но и факторите, пречателни за утвърждаването и признанието на изследваната родово маркирана литература. Втора част включва аналитични проучвания на другостта, основните маркери, спрямо които женската идентичност се конструира и утвърждава: името, телесността, гласът. В трета част се проследяват взаимовръзките между аз-а и другия или другата, доколкото обаянието или отчуждаването, отъждествяването и оразличаването се пораждат спрямо женска или мъжка фигура, а митичните реконфигурации и пренаписвания отразяват измененията в социокултурните и междуполови парадигми и стереотипи. Четвъртата част разглежда модалностите на другостта в психологически и интердисциплинарен план. Последната глава предлага интересни прочити на интермедиялни форми на отваряне към извънлитературното и по-конкретно музиката и живописата.

Компаративният анализ на творбите на трите авторки е сполучлив, особено в съчетание със съпътстващи аргументацията подстъпи от областта на феминистките изследвания, митокритиката, интермедиялността. Комплексният подход към корпуса и отличното познаване на житейския и творчески път на писателките допринасят за високата степен на научност на труда, но и за неговата четивност. Благодарение на прецизното владение на терминологичния апарат от различни сфери на литературната теория и на добросъвестното отчитане на трудностите и полемичните аспекти, произтичащи от възприетата тезисна позиция, авторката успява да приложи методологията съобразно изследвания литературен материал, отстоявайки уверено и убедително научната си позиция.

Неизбежно затруднение при дългогодишна, усилена работа по дадена тема са непрестанните изменения и обновления в теоретичните постановки, особено в по-динамичните сфери на познание като изследванията на пола. Изводите на Стилияна Петкова са състоятелни и приноси спрямо избора на писателки и корпус с произведения. Съществен е приносът на труда и от гледна точка на френскоезичното сравнително

литературознание. Познаването в дълбочина на проблемите на швейцарското литературознание и на критическата литература за разглежданите авторки позволяват да се постигне новаторски труд, в който се застъпват анализи на слабо разглеждани произведения на Бий, Ледерак и Гробети в светлината на концепта за другостта на различни тематични и изследователски равнища.

Водещият интерес към общото в импулса за писане и към характерното в неговите авторски проявления допринася за пълноценното и критически издържано достигане до заключението, че „женското писане не съществува на свръхидеологическо ниво, като обективна и абстрактна референция за набор от предварително установени и кодирани правила, а като множество от неговите конкретни и разнообразни проявления“ (с. 439-440). Този извод за превеса на индивидуалните почерк и своеобразие над жанрово или родово предначертани норми и предписания представлява убедителен завършек на една изчерпателна, приносна и отлично структурирана дисертация, която подсказва емпатичната ангажираност на изследователката с темите и проблемите на женското писане.

4. Публикации и участия в научни конференции

Към момента докторантката е участвала в 11 научни конференции, от които 8 на литературоведска тематика. На базата на участията си, докторантката има пет научни публикации, след двойно анонимно рецензиране в научни издания и в редактирани сборници. Тя също така е авторка на статии и рецензии в литературната и франкофонска периодика. Научните статии на ас. Петкова са по темата на дисертационния труд и бележат етапите на прецизиране на методологията и корпуса на докторската теза. Те се отличават с прецизност на изказа, на френски, както и на български език, изграден научен стил и оригиналност на подхода и анализа.

5. Заключение

Дисертационният труд на ас. Стилиана Петкова представлява оригинално, задълбочено и отлично структурирано научно изследване, което постига научните си цели по образцов начин и предлага сравнителен анализ на поетиките на три швейцарски писателки, които до момента не са разглеждани в тази перспектива и с тази методична изчерпателност. Дисертацията допринася за изследването и остойностяването на често, но незаслужено,

подценяваното женско писане. Тя откроява залозите и формите на себеизразяване чрез многообразието и своеобразието на почерците и каузите на писателките. Въз основа на достойнствата на научния труд на ас. Петкова, постигнатите резултати, както и представените справки и документи в съответствие с минималните национални изисквания по чл. 2б от ЗРАСРБ, давам своята положителна оценка. Предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Стилияна Милкова Петкова.

София, 14.06.2024

Рецензент:

доц. д-р Антоанета Валентинова Робова